

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
T.a.v. Mr. J.H.C. van Zanen
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

**Directie Constitutionele
Zaken en Wetgeving**
Afdeling Juridisch Adviseur

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/mlnbzk

Contactpersoon
mr. M.R. Dijkman MA

T 06 - 52 80 95 72
marnix.dijkman@minbzk.nl

Kenmerk
2015-0000266270

Uw kenmerk

Datum 18 juni 2015
Betreft Inkoop van duurzaam hout - verzoek tot informering leden VNG

Geachte heer Van Zanen,

Sinds 2010 heeft de Rijksoverheid de doelstelling om 100% duurzaam in te kopen. Sinds 1 januari van dit jaar geldt die doelstelling ook voor decentrale overheden. In dit kader zijn al veel inspanningen verricht, zo ook ter bevordering van de inkoop van duurzaam hout.

Ik juich deze ontwikkeling van harte toe, maar constateer tegelijkertijd dat decentrale overheden bij hun inspanningen niet altijd voldoende oog lijken te hebben voor de juridische kaders die gelden bij de inkoop van duurzaam hout. Ik doel in dit geval op het naleven van de aanbestedingsregels bij decentraal beleid ter bevordering van het gebruik van hout met een specifiek keurmerk, zoals het FSC-keurmerk. Mijn zorg hierover is mede ingegeven door een klacht die onlangs is ingediend bij de Europese Commissie door de Malaysian Timber Council en door een eerdere motie van de Kamerleden Schaart en Verhoeven (Kamerstukken II 2011/12, 26485, 142).

Met de Maleisische klacht is de Europese Commissie geattendeerd op een actief beleid van Nederlandse decentrale overheden, met name gemeenten, ter bevordering van het inkopen van uitsluitend FSC-gecertificeerde producten (het zogemaande *FSC-only* beleid).

Dergelijk beleid (bijvoorbeeld door het sluiten van een convenant met FSC of het eisen van een FSC-keurmerk) is in strijd met het aanbestedingsrecht en de daaraan ten grondslag liggende gedachte van vrije concurrentie.

De Kamerleden Schaart en Verhoeven hebben met hun motie de regering al eerder opgeroepen om gemeenten er op te wijzen dat het voorschrijven van specifieke keurmerken, ook bij convenanten, in strijd is met de wet.

Met deze brief wil ik u informeren over de mogelijke gevolgen van dergelijk beleid, over de mogelijkheden van het gebruik van keurmerken bij aanbestedingen en over de mogelijkheden tot het verkrijgen van meer informatie over dit onderwerp.

Ik verzoek u om de informatie uit deze brief over te brengen aan uw leden.

Juridisch Kader

- Regelgeving

Het voorschrijven van een keurmerk bij aanbestedingen lijkt aantrekkelijk. Op die manier kan immers zekerheid worden gekregen dat de ingekochte goederen bijvoorbeeld duurzaam zijn. Het voorschrijven van een keurmerk is echter in strijd met de Aanbestedingswet 2012 en de daaraan ten grondslag liggende Europese aanbestedingsrichtlijn. Het voorschrijven van een specifiek keurmerk is discriminerend ten opzichte van die partijen die wellicht wel voldoen aan de aan het keurmerk ten grondslag liggende criteria maar die niet beschikken over het keurmerk zelf. Bovendien bepaalt de Aanbestedingswet 2012 dat eisen of wensen van een aanbestedende dienst altijd verband dienen te houden met 'het voorwerp van de opdracht', om te voorkomen dat willekeurige eisen worden gesteld waardoor de gelijkwaardige behandeling van ondernemers in het gedrang komt.

Veel keurmerken hebben onderliggende criteria die geen verband houden met het voorwerp van de opdracht, bijvoorbeeld criteria die gaan over de algemene bedrijfsvoering. Daarom mag een specifiek keurmerk niet worden voorgeschreven. De toevoeging 'of gelijkwaardig' maakt dit niet anders.

Wel is het toegestaan om de criteria die aan een keurmerk ten grondslag liggen en die verband houden met het voorwerp van de opdracht over te nemen in de aanbestedingsstukken. Een inschrijver kan dan met het keurmerk bewijzen dat hij aan die elementen voldoet. Dat mag echter ook op iedere andere wijze. Een en ander is door het Europees Hof van Justitie bevestigd in de zogenaamde 'koffieautomatenzaak' tegen Nederland.¹

Tot slot kan het voorschrijven van een specifiek keurmerk het gebruik van duurzaam hout beperken. Door een specifiek keurmerk te verlangen worden opdrachtnemers beperkt op het gebied van kwaliteit, beschikbaarheid en prijs. Dat leidt tot een eenzijdige druk op houtsoorten. Dit is niet wenselijk in het kader van duurzaam bosbeheer. Daarbij kan het eisen van één keurmerk de kosten voor publieke projecten ook onnodig opdrijven doordat het prijsverhogingen in de hand werkt.

Een discriminerend beleid met betrekking tot de inkoop van hout (bijvoorbeeld *FSC-only* of een eis van bezit van een keurmerk) is dus niet alleen in strijd met de Europese aanbestedingsrichtlijn en de Aanbestedingswet 2012, maar kan het gebruik van duurzaam hout ook onbedoeld beperken. Wanneer er sprake is van een dergelijk discriminerend inkoopbeleid moet dit daarom worden beëindigd.

- Risico's

Wanneer in strijd met de aanbestedingsregelgeving wordt gehandeld kan dat een aantal gevolgen hebben.

¹ Zaak C-368/10 – Europese Commissie tegen Koninkrijk der Nederlanden, arrest van 10 mei 2012.

Ten eerste kan door een ondernemer een rechtsvordering worden ingesteld bij de burgerlijke rechter, in kort geding of in een bodemprocedure.

Datum
18 juni 2015

Ten tweede kan de Europese Commissie – al dan niet na een klacht – een inbreukprocedure starten tegen de betreffende lidstaat. Die procedure kan uiteindelijk uitmonden in een gerechtelijke procedure voor het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Kenmerk
2015-0000266270

Ten derde kan de verantwoordelijke minister – op basis van de wet Naleving Europese regelgeving publieke entiteiten (NERpe) – in het uiterste geval een bijzondere aanwijzing geven wegens het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels en eventueel maatregelen nemen wanneer die aanwijzing niet wordt opgevolgd. Ook geeft de wet NERpe een verhaalsrecht voor de Rijksoverheid om een door het Hof van Justitie van de Europese Unie opgelegde boete of dwangsom te verhalen op de publieke entiteit waaraan het niet nakomen van de Europese verplichtingen kan worden toegerekend.

- Toetsing

Mij is gebleken dat een groot aantal gemeenten zeer actief is op het gebied van inkoop van duurzaam hout, onder andere door bijvoorbeeld afspraken te maken of convenanten te sluiten met specifieke keurmerkorganisaties. Zoals gezegd ondersteun ik inspanningen om duurzaam hout in te kopen ten volle. Echter, ik acht het voor uw leden raadzaam om te verifiëren of de afspraken die zij maken en de convenanten die ze sluiten niet in strijd zijn met het aanbestedingsrecht of andere regelgeving. Het zou immers zeer te betreuren zijn wanneer lovenswaardige inspanningen op het gebied van inkoop van duurzaam hout niet tot de gewenste resultaten leiden vanwege strijd met de regelgeving.

Nadere informatie

Voor het Rijk is het inkopen van duurzaam hout een speerpunt. Om het inkopen van duurzaam hout te stimuleren en zo eenvoudig mogelijk te maken heeft de Rijksoverheid een aantal initiatieven genomen die ik graag onder uw aandacht breng. Door uw leden te wijzen op die initiatieven kan de inkoop van duurzaam hout verder worden bevorderd en kan het risico op (onbedoeld) onrechtmatig handelen sterk worden verminderd.

- *Green Deal* Bevorderen Duurzaam Bosbeheer

In deze *Green Deal* heeft de Rijksoverheid de handen ineen geslagen met 20 brancheorganisaties teneinde hout uit duurzaam beheerde bossen gemeengoed te maken in Nederland. Vanuit de *Green Deal* wordt dit onder andere gestimuleerd door bijeenkomsten te organiseren om inkopers te ondersteunen. Deze bijeenkomsten zijn laagdrempelig en kunnen op verzoek ook kosteloos worden georganiseerd voor individuele decentrale overheden. De eerstvolgende zal plaatsvinden in Rotterdam. Voor meer informatie over activiteiten en achtergrond van de *Green Deal* zie: www.bewustmethout.nl.

Daar kunt u op korte termijn ook onderzoeksrapporten vinden die in opdracht van de *Green Deal* zijn gemaakt over marktaandeel duurzaam hout in Nederland, beschikbaarheid en andere relevante onderwerpen.

- Timber Procurement Assessment System

De Rijksoverheid heeft criteria ontwikkeld voor het inkopen van duurzaam hout door de Rijksoverheid: het Timber Procurement Assessment System (TPAS). De bestaande certificeringssystemen (keurmerken) worden daaraan getoetst. Binnen het duurzaam inkoopbeleid van de Nederlandse overheid is hout geaccepteerd voor het inkoopbeleid als het hout of de houten producten voldoen aan ten minste 7 van de 9 principes voor duurzaam bosbeheer zoals die zijn vastgelegd in TPAS. Op dit moment kan dat met de keurmerken FSC en PEFC (inclusief MTCS) worden aangetoond. Voor meer informatie zie: <http://www.tpac.smk.nl>.

Datum
18 juni 2015
Kenmerk
2015-0000266270

- Website inkoop duurzaam hout

In opdracht van de Rijksoverheid is de website www.inkoopduurzaamhout.nl gerealiseerd. Hiermee beoogt de Rijksoverheid informatie te verspreiden over enerzijds nut en noodzaak van de inkoop van duurzaam hout en, anderzijds, over hoe inkopers daarbij te werk kunnen gaan. Zo is er een stappenplan en e-learning module te vinden voor inkopers, standaardbestekteksten, antwoorden op veelgestelde vragen en informatie over kennisbijeenkomsten (o.a. vanuit de eerder genoemde Green Deal) en andere bestaande informatieplatformen.

- Website PIANOo

Een van die informatieplatformen is PIANOo, het Expertise Centrum Aanbesteden van de Rijksoverheid. PIANOo verstrekt onder andere uitgebreide informatie over duurzaam inkopen en over het gebruik van keurmerken en certificaten. Ik beveel PIANOo dan ook van harte aan bij uw leden. Voor meer informatie zie www.pianoo.nl.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en hoop op uw medewerking te mogen rekenen.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk